

VÝVOJ POJETÍ A DEFINICE ZDRAVÍ

Vývoj pojetí zdraví

- Zdraví – vždy důležitá hodnota, předpoklad existence, naplnění cílů, dosažení spokojenosti
- Antika – harmonie tělesného a duševního zdraví jako ideál lidského života
- Aristoteles, Epikuros aj.: cílem = dosažení blaženosti,
- Historicky převažovalo biologické pojetí zdraví.
- Obecné pojetí zdraví:
 - stav, kdy nás netrápí žádné onemocnění, netrpíme nějakým úrazem, náš organismus funguje tak, jak má, bez narušení, koordinovaně, optimálně.

Definice zdraví 1

„Zdraví je stav, který:

- na jedné straně umožňuje jednotlivcům i skupinám lidí poznat vlastní cíle a uspokojovat potřeby a*
- na druhé straně reagovat na změny a vyrovnávat se se svým prostředím.“*
- Zdraví se tedy chápe jako zdroj každodenního života a ne jako cíl života.*
- Jde o pozitivní koncepci, která zahrnuje společenské a osobní zdroje stejně jako fyzické možnosti. (WHO, 1984)*

Definice zdraví 2

Prof. dr. A. Žáček:

„Zdraví je relativně optimální stav tělesné, duševní a sociální pohody při zachování všech životních funkcí, společenských rolí a schopností organismu přizpůsobovat se měnícím podmínkám prostředí“ (Zímová, 2014)

„Zdraví je celkový (tělesný, psychický, sociální a duchovní) stav člověka, který mu umožňuje dosahovat optimální kvality života a není překážkou obdobnému snažení druhých lidí.“ (Křivohlavý, 2009)

Dynamické pojetí

- Zdraví je nutné chápat nikoliv jako něco neměnného, definitivního, ale:
- jako proces, který se mění spolu a v závislosti na proměnách celého systému vztahů mezi organismem a prostředím.

Teorie zdraví

- Existuje množství teorií zdraví.
- Můžeme je seskupovat do různých kategorií podle různých kritérií
- Základní skupiny teorií zdraví:
 - Zdraví jako ideální stav
 - Zdraví jako normální a optimální fungování člověka
 - Zdraví jako zboží – jako zboží na trhu, které je možné koupit například ve formě léků
 - Zdraví jako osobní síla nebo tělesná či intelektuální schopnost

Teorie zdraví podle Křivohlavého

1. Zdraví jako zdroj fyzické a psychické síly (pomoc zvládnání těžkostí)
2. Zdraví jako metafyzická, vnitřní síla (vitalita, libido, prostředek k vyšším cílům)
3. Salutogeneze (individuální zdroje zdraví)
4. Zdraví jako schopnost adaptace (přizpůsobení se)
5. Zdraví jako schopnost dobrého fungování (plnění rolí, úkolů)
6. Zdraví jako zboží (dá se ztratit nebo koupit)
7. Zdraví jako ideál (stav, kdy je člověku dobře fyzicky, psychicky i sociálně)

Bio-psycho-socio-environmentální model zdraví

- vychází z komplexního přístupu ke zdraví
- zahrnuje také rovinu spirituální a ekologickou
- nutné hodnotit zdraví i nemoc jako výsledek interakce čtyř rovin:
 1. Rovina biologická –vrozené a získané anatomické, fyziologické a biochemické faktory
 2. Rovina ekologická –interakce člověka a prostředí (např. důsledky znečištěného ovzduší, nemoci z povolání apod.)
 3. Rovina psychologická – vrozené a získané psychologické dispozice, způsoby prožívání a chování jedince (psychosomatika)
 4. Rovina sociální – společenské a kulturní vlivy, které působí na příčiny a průběh onemocnění